

Handläggare
Carina Gillgren
Telefon: 08-508 25 611
Lotta Hedstad
Telefon: 08-508 25 123**Till**
Socialnämnden
2017-12-12

Barns delaktighet och rätt att komma till tals i handläggning av LSS-insatser

Granskning av Enskede-Årsta-Vantör, Hägersten-Liljeholmen
och Rinkeby-Kista stadsdelsnämnder

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner funktionshinderinspektörernas rapport
2. Socialnämnden överlämnar rapporten till berörda stadsdelsnämnder

Gillis Hammar
FörvaltningschefVeronica Wolgast Karlberg
Avdelningschef

Sammanfattning

Aktuell granskning avser barns delaktighet och rätt att komma till tals i handläggning av LSS-insatser i stadsdelsförvaltningarna Enskede-Årsta-Vantör, Hägersten-Liljeholmen och Rinkeby-Kista. Det är den andra granskningen under året på samma tema. Granskningen omfattar totalt 326 personakter, 113 flickor och 213 pojkar, i åldrarna 0 till 17 år med sammanlagt 446 beslut om insatser.

Granskningen bekräftar till stor del resultaten från föregående granskning. DUR utredningsmaterial är väl implementerat och används i hög utsträckning. Det förekommer dock att DUR-utredningar innehåller gamla och inaktuella uppgifter. Handläggare träffar barnet vid utredning i för låg utsträckning. Det är dock positivt att barnets intressen och resurser framkommer i utredning i hög utsträckning. Andelen genomförandeplaner är låg och ett fortsatt utvecklingsarbete behövs för att öka barns delaktighet.

Bakgrund

Stockholms stads funktionshinderinspektörer har till uppgift att granska kvalitet i biståndsbedömda insatser som ges till personer med funktionsnedsättning enligt Socialtjänstlagen (SoL) och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS).

Granskningsarbetet planeras utifrån en granskningsmodell som dels bygger på lagstiftningens bestämmelser om god kvalitet inom socialtjänsten och dels på de kvalitetsområden som utformats av Socialstyrelsen och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL):

- Trygghet och säkerhet
- Självbestämmande och integritet
- Tillgänglighet
- Helhetssyn och samordning
- Kunskapsbaserad verksamhet och effektivitet¹

Granskningen är den andra under året på samma tema och den är genomförd under perioden juni till oktober 2017.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för stadsövergripande sociala frågor. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet 6 december 2017. Funktionshinderrådet har behandlat ärendet 7 december 2017.

Jämställdhetsanalys

I funktionshinderinspektörernas rapport om barns delaktighet och rätt att komma till tals i handläggning av LSS-insatser uppmärksammas jämställdhetsperspektivet och statistik redovisas och analyseras per kön.

Ärendet

Aktuell granskning avser barns delaktighet och rätt att komma till tals i handläggning av LSS-insatser i stadsdelsförvaltningarna Enskede-Årsta-Vantör, Hägersten-Liljeholmen och Rinkeby-Kista. Urvalet till granskningen har bestått av alla pågående ärenden rörande barn och unga mellan 0 och 17 år med beslut enligt LSS. I urvalet ingår även pågående ärenden där senaste beslut varit ett avslag och där ärendet avvaktar prövning i domstol efter överklagande. Granskningen har fokuserat på senaste ansökan, utredning, beslut, beställning, genomförandeplan samt journalanteckningar. En utredning kan omfatta en eller flera insatser. Granskningen har genomförts i digital akt i stadens ärendesystem.

Granskningen omfattar 326 personakter, 113 flickor och 213 pojkar, i åldrarna 0 till 17 år med sammanlagt 446 beslut om insatser. Fördelningen mellan flickor och pojkar gällande både antal personakter och antal beviljade insatser är 35 respektive 65 procent. På nationell nivå visar statistiken att fler män än kvinnor är aktuella för insatser enligt LSS. Det antas hänga samman med att pojkar i högre grad än flickor får diagnoser som ger rätt till insatser enligt LSS och att pojkar får diagnoser tidigare i livet än flickor. Förklaringar till skillnaderna mellan könen i granskningen bör överensstämma med den analys som gjorts på nationell nivå. Av besluten är totalt sexton beslut avslag. Ytterligare 59 beslut är delavslag avseende omfattning av en beviljad insats. Granskningen bekräftar i stort de granskningsresultat som framkom i den första granskningen på samma tema i början av året.

Totalt antal personer redovisat per åldersgrupp och kön

Åldersgrupp	Flickor	Pojkar	Totalt
0-3 år	0	4	4
4-6 år	12	24	36
7-10 år	19	56	75
11-14 år	43	77	120
15-17 år	39	52	91
Totalt	113	213	326

Totalt antal personer* med beslut om insats redovisat per kön

Insats	Flickor	Pojkar	Totalt
Personlig assistans	8	22	30
Ledsagarservice	28	27	55
Kontaktperson	5	4	9
Avlösarservice	30	91	121
Korttidsvistelse	39	82	121
Korttidstillsyn	41	59	100
Boende för barn	6	4	10
Totalt	157	289	446

*En person kan ha flera insatser

Enskede-Årsta-Vantör

I Enskede-Årsta-Vantör granskades 127 personakter, 47 flickor och 80 pojkar, vilket motsvarar 37 procent flickor och 63 procent pojkar. Totalt omfattar granskningen 179 beslut om insatser, 173 bifallsbeslut, sex avslagsbeslut och 27 delavslag. Flest beslut, 56 stycken, avser insatsen korttidsvistelse. Bland dessa ingår korttidsvistelse utan övernattning för deltagande i aktiviteter på fritidsgård. En aktuell DUR-utredning finns i 172 ärenden vilket motsvarar 96 procent. Fyra pojkar och tre flickor saknar en aktuell

DUR-utredning. Handläggare har träffat barnet i samband med DUR-utredning i 72 procent av ärendena och skillnaden mellan flickor och pojkar är marginell. I 89 procent av ärendena där handläggare har träffat barnet har barnet kommit till tals. Flickorna har kommit till tals i högre utsträckning än pojkarna, 96 respektive 84 procent. Barnets intressen och resurser framgår i majoriteten av utredningarna och barnets eventuella önskemål framgår i många utredningar. Uppföljningar av barnboende görs fyra gånger per år. På enheten finns en specialiserad personlig assistansgrupp och rutiner finns för medhandläggarskap. Ett aktivt arbete med jämställdhetsanalyser av statistik bedrivs på enheten.

Hägersten-Liljeholmen

I Hägersten-Liljeholmen granskades 113 personakter, 39 flickor och 74 pojkar, vilket motsvarar 34,5 procent flickor och 65,5 procent pojkar. Totalt omfattar granskningen 155 insatsbeslut och av dessa är 16 delavslag. Den vanligaste insatsen är korttidsvistelse som omfattar 51 bifallsbeslut. Bland dem ingår korttidsvistelse utan övernattnings för deltagande i aktiviteter på fritidsgård. En aktuell DUR-utredning finns i 143 ärenden vilket motsvarar 92 procent. Tre flickor och nio pojkar saknar en aktuell DUR-utredning. I 59 procent av ärendena har handläggare träffat barnet vid utredning om sökt insats. Handläggare har träffat flickorna i högre utsträckning än pojkarna, 64 respektive 56 procent. I 82 procent av ärendena där handläggare har träffat barnet har barnet kommit till tals. Flickorna har kommit till tals i lägre utsträckning än pojkarna, 79 respektive 84 procent. Barnets intressen framgår i majoriteten av utredningarna och barnets resurser framgår i flertalet utredningar. I personakter finns det dokumenterat att information om anhörigstöd givits till vårdnadshavare. På enheten bedrivs ett aktivt arbete med jämställdhetsanalyser av statistik.

Rinkeby-Kista

I Rinkeby-Kista granskades 86 personakter, 27 flickor och 59 pojkar, vilket motsvarar 31 procent flickor och 69 procent pojkar. Totalt omfattar granskningen 112 beslut om insats, 106 bifallsbeslut, sex avslag och 16 delavslag. Den vanligaste insatsen är avlösarservice som omfattar 31 bifallsbeslut. 12 beslut avser bifall till insatsen korttidsvistelse. Aktiviteter riktade till målgruppen på fritidsgård bedrivs som öppen verksamhet och för deltagande krävs inget biståndsbeslut. En aktuell DUR-utredning finns i 85 ärenden vilket motsvarar 76 procent. Fem flickor och 22 pojkar saknar en aktuell DUR-utredning. I 61 procent av ärendena har handläggare träffat barnet vid utredning om sökt insats. Handläggare har träffat flickorna i lägre utsträckning än pojkarna, 55 respektive 64 procent. I de ärendena där handläggare har träffat

barnet har barnet kommit till tals i 60 procent av ärendena. Flickorna har kommit till tals i lägre utsträckning än pojkarna, 50 procent respektive 64 procent. Barnets intressen framgår i flertalet utredningar och barnets resurser framgår i många utredningar. I personakter finns det dokumenterat att information om anhörigstöd givits till vårdnadshavare. Anhörigkonsulent deltar även vid möten vid behov.

Granskningsresultat samtliga stadsdelsförvaltningar

Få barn har beviljats insatsen kontaktperson, totalt sju barn i de tre granskade stadsdelsförvaltningarna, vilket visar att få barn har beslut på insatsen kontaktperson. Granskningen ger inte svar på om behovet av insatsen saknas hos målgruppen eller om det finns andra faktorer som gör att insatsen beviljas i låg utsträckning. I Rinkeby-Kista är sexton barn beviljade personlig assistans. Det är betydligt fler än i Enskede-Årsta-Vantör och Hägersten-Liljeholmen där sju barn i respektive stadsdelsförvaltning är beviljade insatsen. Skillnaderna skulle kunna tyda på att det bor fler barn med omfattande funktionsnedsättningar i Rinkeby-Kista. Enskede-Årsta-Vantör och Hägersten-Liljeholmen har betydligt fler beslut om korttidsvistelse än Rinkeby-Kista. En delförklaring kan vara att Enskede-Årsta-Vantör och Hägersten-Liljeholmen beviljar insatsen korttidsvistelse utan övernattnings för deltagande i aktivitet vid fritidsgård. I Rinkeby-Kista har särskilda informationsinsatser genomförts riktade till vårdnadshavare och barn för att öka kunskapen om vilket stöd och vilka insatser som finns att tillgå genom kommunen.

Trygghet och säkerhet

DUR utredningsmaterial används i hög utsträckning vilket visar att användandet är väl implementerat. Ett fortsatt arbete behövs för att säkerställa att utredningar omfattar de relevanta livsområdena som DUR innehåller för att skapa en helhetsbild av barnets situation. Det förekommer förlängda beslut på kortare eller längre tid i avvaktan på uppföljning. Nya beslut med beslutstider på upp till ett år är i praktiken ett nytt biståndsbeslut som ska ha en aktuell och uppdaterad utredning som grund för bedömning. Det förekommer att uppgifter i utredningar är uppdaterade i vissa avsnitt men inte i andra. Även gamla uppgifter i beställningen till utföraren förekommer. I Hägersten-Liljeholmen och Rinkeby-Kista har insatsen barnboende följts upp en gång per år. I Enskede-Årsta-Vantör följs insatsen upp fyra gånger om året i enlighet med gällande lagstiftning. Anhöriganställningar förekommer i ett fåtal ärenden i Enskede-Årsta-Vantör och Hägersten-Liljeholmen. I Rinkeby-Kista går det inte att utläsa i 45 procent av de granskade

ärendena om en anhörig eller annan person är anställd för att utföra en insats.

Självbestämmande och integritet

Sammantaget visar granskningen att handläggare träffar barnet i för låg utsträckning. Att endast träffa vårdnadshavare i samband med utredning och uppföljning ger inte en helhetsbild av barnets situation. I de flesta ärendena saknas det uppgifter om varför handläggare inte har träffat barnet och om barnet har erbjudits att komma till tals på annat sätt. Granskningen visar även att det finns en variation mellan handläggare kring huruvida de träffar barnet eller inte. Vissa handläggare träffar de barn som är aktuella för insatser regelmässigt vid utredning och uppföljning och vissa gör det i mindre eller i liten omfattning. I de granskade stadsdelsförvaltningarna framgår det av dokumentationen att kommunikationshjälpmedel används i begränsad omfattning i samtal med barnet. Flertalet handläggare efterfrågar tillgång till hjälpmedel och utbildningsinsatser för att kunna använda dem. Det är positivt att socialförvaltningen tillsammans med representanter från några stadsdelsförvaltningar bedriver ett arbete för att ta fram ett digitalt kommunikationsstöd för att använda i samtal med barn.

Tillgänglighet

De flesta möten med barn och vårdnadshavare äger rum vid besök i stadsdelsförvaltningens lokaler, vid hembesök eller i verksamhet där barnet vistas. I några ärenden i Enskede-Årsta-Vantör har handläggare träffat barnet och promenerat och samtalat i samband med utredning och uppföljning. Det är positivt att det finns en flexibilitet inför att kunna möta barnet i olika miljöer utifrån eventuella önskemål. Handläggarna använder det samtalsrum för barn som föreningen Maskrosbarn har inrett på varje stadsdelsförvaltning i varierad omfattning. I Enskede-Årsta-Vantör och Hägersten-Liljeholmen ligger rummet i anslutning till andra samtalsrum och det är tillgängligt att boka för alla. I Hägersten-Liljeholmen anser handläggarna att inredningen passar mindre bra för många av de barn de möter då barnen behöver en mer avskalad miljö för att minska intrycken och kunna koncentrera sig. I Rinkeby-Kista används inte rummet av handläggarna och det råder en osäkerhet kring var rummet är beläget. Det är viktigt att barn med funktionsnedsättning erbjuds tillgång till det offentliga rummet på samma villkor som andra barn.

De granskade stadsdelsförvaltningarna har olika förfarande vad gäller deltagande i aktiviteter riktade till målgruppen vid den lokala fritidsgården. I Enskede-Årsta-Vantör och Hägersten-Liljeholmen krävs ett biståndsbeslut för deltagande i verksamheten.

Granskningen ger inte svar på varför dessa två stadsdelar fattar beslut gällande deltagande i den lokala fritidsgården. Ett förfarande med ansökan, utredning och beslut kan innebära en begränsning för den enskilde att kunna leva som andra. I Rinkeby-Kista är verksamheten öppen och tillgänglig utan biståndsbeslut vilket är ett gott exempel på att målgruppen erbjuds aktiviteter på samma villkor som andra ungdomar.

Helhetssyn och samordning

En utredning ska inte endast innehålla uppgifter om barnets svårigheter och stödbehov. För att få en helhetsbild av barnets person och situation behöver utredningen även innehålla uppgifter om sådant barnet klarar av och tycker om att göra. En helhetsbild av barnet framkommer i många utredningar men det förekommer även att utredningar endast består av negativa beskrivningar. En bredare samsyn kring vad tillräcklig, väsentlig och korrekt innebär i utredningsförfarandet behövs. Granskningen visar att flickors intressen, resurser och eventuella önskemål framgår av utredningen i högre utsträckning än pojkars i Enskede-Årsta-Vantör och Hägersten-Liljeholmen. I Rinkeby-Kista framgår pojkars intressen, resurser och eventuella önskemål i högre utsträckning än flickors. Granskningen ger inte svar på varför dessa skillnader förekommer mellan könen. En delförklaring kan vara att ett aktivt arbete pågår på enheterna i Enskede-Årsta-Vantör och Hägersten-Liljeholmen kring jämställdhetsanalyser. Det arbetet kan ha fört med sig en ökad medvetenhet kring att inhämta samma information till utredningen oavsett barnets kön.

Att nödvändig information från utredningen inte förs över till beställningen till utförare är en risk i handlägningsprocessen. Granskningen visar att förbättringar behöver ske på området. En ökad medvetenhet behövs bland handläggare att säkerställa att nödvändig information följer med ärendet till utföraren så att inte genomförandet av insatsen försvåras eller inte följer barnets uttalade önskemål. Förekomsten av genomförandeplaner är låg i de granskade stadsdelsförvaltningarna. Utan genomförandeplan får varken barn eller vårdnadshavare möjlighet till delaktighet i planering av genomförandet av en insats. Uppföljning av en insats försvåras om genomförandeplan saknas. I Hägersten-Liljeholmen och Rinkeby-Kista framgår det av dokumentationen i personakter att information om anhörigstöd givits till vårdnadshavare.

Kunskapsbaserad verksamhet och effektivitet

De granskade stadsdelsförvaltningarna har organiserat arbetet med barnhandläggning på olika sätt. Enskede-Årsta-Vantör och Hägersten-Liljeholmen har renodlade barnhandläggartjänster och

Rinkeby-Kista planerar att införa sådana tjänster. Flera av utvecklingsområdena i aktuell och föregående granskning är gemensamma över staden. Det är positivt att stadens barnhandläggare har skapat egna forum i form av barnhandläggarträffar där gemensamma frågor kan lyftas. Genom att ta del av varandras arbete, inspireras och lyfta goda arbetssätt kan utvecklingsarbetet drivas framåt i den egna stadsdelsförvaltningen.

Det finns en variation i hur intern samverkan bedrivs i de granskade stadsdelsförvaltningarna. En regelbunden och strukturerad samverkan ger möjlighet till kunskapsutbyten mellan enheter inom socialtjänsten. Genom att ha ett familjeperspektiv och en helhetssyn i handläggningen ökar möjligheterna för barnet och dess familj att få stöd utifrån sina behov.

Denna andra granskning på temat barns delaktighet och rätt att komma till tals bekräftar som tidigare nämnts resultaten från föregående granskning. Delaktigheten hos barn med funktionsnedsättning måste öka och barnet som en individ med intressen, resurser och önskemål måste ges möjlighet att komma till tals. Alla barn ska ges möjlighet att delta i möten, att vara aktiva och att komma till tals utifrån vilja och förmåga kring insatser som rör dem själva. Funktionshinderinspektörerna kommer att göra en sammanfattande analys av resultaten från årets två granskningar i kommande årsrapport.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner funktionshinderinspektörernas granskning av barns delaktighet och rätt att komma till tals i handläggning av LSS-insatser vid tre stadsdelsförvaltningar. Vidare att rapporten överlämnas till berörda stadsdelsnämnder.

Bilagor

1. Barns delaktighet och rätt att komma till tals i handläggning av LSS-insatser, granskning av Enskede-Årsta-Vantör, Hägersten-Liljeholmen och Rinkeby-Kista stadsdelsnämnder.